

התמחות מעשית ביחסי ישראל והאיחוד האירופי*

מספר קורס 1031-3978

ד"ר מאיה שיאון-צדקיהו

דוא"ל: maya.sion@mail.huji.ac.il טל' נייד: 052-4705548

* סילבוס זה תקף גם לקורס הסדנה ביחסי ישראל והאיחוד האירופי (מס' קורס 1099-7002-01). כלל המטלות תקפות, להוציא ההתמחות המעשית והגשת דו"חות התמחות. למעט מי שמעוניינת לכתוב סמינר בקורס זה. הנחיות לסמינר יפורסמו בנפרד.

סוג קורס והיקף: שיעור, 4 ש"ס

פגישות השיעור: סמסטר א' – ימי ראשון, 18:15-19:45; סמסטר ב' – ימי חמישי, 16:15-17:45.
שעות הקבלה: בתיאום מראש, לפני/ אחרי השיעור.

לו"ז מפורט לגבי המפגשים, מטלות הקורס, זמני הגשתן, ומפגשים עם מרצה אורח. תיפיע במוודל בקובץ נפרד, ויעודכן שם במידת הצורך – עיקבו אחר דף לו"ז קורס והודעות הקורס. לאורך הקורס יתכן שימוש בפלטפורמות שונות (דוא"ל, וואטצאפ, מסמכי גוגל דרייב). ההנחיות הראשוניות יתחילו מהודעות במוודל שנשלחות אליך לדוא"ל.

רציונל ומטרות הקורס:

לקורס מספר מטרות. הוא נועד (1) להקנות ידע על יחסי ישראל והאיחוד האירופי, (2) לגשר בין האקדמיה בכלל, והתכנית ללימודי האיחוד האירופי בפרט, לבין עולם התעסוקה הנוגע באירופה/ באיחוד האירופי על ידי הכרות איתו ועם הפועלים בו והתנסות בו, (3) ולחבר בין הידע והכישורים האקדמיים לפרקטיקה המעשית בתחום. לכן הקורס בנוי במתכונת 'למידה מבוססת פרויקט' (PBL - Project Based Learning): למידה על בסיס פעולה בעולם האמיתי וחקר שלו. מטלות הקורס מכוונות לגשר בין כישורים אקדמיים לתוצרים מעולם התעסוקה, ומבוססות על ידע הנצבר כתוצאה מהקורס ומההתמחות.

תכני הקורס:

(1) **יחסי ישראל והאיחוד האירופי**, בשני דגשים: היחסים המדיניים והיחסים הכלכליים וה'פונקציונליים', כלומר יחסי הסחר, מערך ההסכמים ושיתופי הפעולה הענפים והעמוקים. חלק זה יהווה תשתית עיונית למטלות הכתיבה ולהתמחות מעשית.¹

בנוסף לשיעורים העיוניים, בחלק השני של הסדנה, תתקיים **סדרת מפגשים** עם מומחים ומומחיות העובדים על היבטים שונים ביחסי ישראל והאיחוד, כגון: שגרירים ודיפלומטים, עובדי משרדי

¹ האיחוד האירופי (א"א) הוא יישות ייחודית ביחסים הבינלאומיים. עבור ישראל הא"א הוא שותף בעל חשיבות אסטרטגית בשל מרכזיותו לכלכלתה, אם כי נסתר יחסית מהעין עבור ישראלים רבים, כולל סטודנטים ות. בתחום. אחת ממטרות הקורס היא לחשוף את היקף ועושר היחסים ומקומות העבודה העוסקים בקשרי ישראל – הא"א. כלכלית, הא"א הוא שותף הסחר הראשי של ישראל הן בייצוא והן בייצוא. רגולטורית, זהו גוף המשפיע במישרין ובעקיפין על חקיקה ותקינה רבות בישראל. השתתפות בתכנית המחקר והחדשנות האירופית מהווה את המקור השני אחרי הממשלה לכספי מחקר, פיתוח וחדשנות בארץ, ומספר הולך וגדל של מדינות וחברות אירופיות פותחות בישראל מרכזי מו"פ. הסכם "שמיים פתוחים" עם הא"א שינה את סקטור התעופה היוצאת והנכנסת מ/לישראל. כמו כן, כיום מרבית הסטודנטים הישראלים הלומדים בחו"ל עושים זאת במסגרת תכנית "ארסמוס+" של הא"א. אם כן, המשק הישראלי ומקומות עבודה רבים בו קשורים ומושפעים מהנעשה בא"א. עם זאת, במישור המדיני היחסים מאופיינים בעליות ובירידות. העשור האחרון (2010-2020) אופיין בשפל ובהגברת הזיקה (לינקג') בין הכלכלי למדיני.

ממשלה ורשויות מקומיות, נציגים.ות מהמגזר הפרטי והשלישי, ועוד, כחלק מהחשיפה לידע הבא מהשטח ולהיצע מקומות התעסוקה בתחום. בחלק ממפגשים אלו ננתח מקרי בוחן ונושאים קונקרטיים ביחסי ישראל והאיחוד. בשנת תשפ"ד הנושא המרכזי יהיה אירופיזציה של/ בישראל.

(2) "מסוגלות תעסוקתית", כולל שתי סדנאות פיתוח קריירה: כתיבת קו"ח והכנה לראיון עבודה, ובניית/שדרוג פרופיל לינקדין. כישורים "קשים" ו"רכים" משולבים במטלות השונות.

במסגרת ההתמקדות בכלי עבודה פרקטיים, הקורס יקנה ידע ויפתח מיומנות בכתיבת נייר מידע, וכתיבת נייר מדיניות שיתורגם גם לפוסטר דיגיטלי. נייר המדיניות יתומצת לפוסטר דיגיטלי מעוצב, ויוצג לקבלת משוב מהקבוצה.

ההתמחות:

הקורס מאפשר התנסות מעשית במקום התמחות (ראו למטה), רצוי על פי הרקע הדיסציפלינרי ממנו מגיע/ה הסטודנט/ית, על בסיס הבנה עיונית הנרכשת בקורס של היחסים בין ישראל לאיחוד האירופי. ההתמחות מאפשרת רכישת מיומנויות כלליות הרלוונטיות לשוק העבודה, וידע מעשי בתחום האירופי. היא גם מקנה היכרות עם עולם התעסוקה הרב-תחומי הקשור באיחוד האירופי בישראל. בין מטרותיה היא ליצור קשרים עם אנשים בתחום ולרכוש/ לפתח או לחזק כישורי עבודה "רכים", כמו גם יצירת מסד ידע בתחום (כישורים "קשים").

ההתמחות תתבצע במחלקות רלוונטיות במשרדי וסוכנויות ממשלה, התאחדות התעשיינים, לשכות סחר, מכוני מחקר, עמותות, ועוד. כל סטודנט/ית יקבל מהחונכת פרויקט התמחות לפי צרכי מקום ההתמחות ובהתאמה לרקע הדיסציפלינרי ולכישוריו/ה (ככל שניתן). ההתמחות תהיה בת מינימום 120 שעות ותתחיל מדצמבר עד מאי/יוני (כ-6 שעות ליום בשבוע * 20 שבועות). בסיום ההתמחות תוכל/י לבקש מהחונכת שלך מכתב המלצה.

תנאי להשתתפות בקורס ההתמחות ולהשלמתו הוא: (א) ראיון קבלה (כחלק משיחת היכרות), (ב) רישום לקורס המבוא לאיחוד האירופי והשלמת חובותיו בהצלחה. אי השלמת הנ"ל ו/או אי ביצוע ההתמחות באופן מספק, משמעה מעבר הסטודנט/ית לקורס הסדנה (לאחר פגישה איתי).

קורס סדנה יחסי ישראל והאיחוד האירופי		קורס התמחות מעשית
ידע	מטלות: פיתוח כישורי חשיבה, מחקר וכתיבה (כלל תלמידי הקורס)	מטלות: חלק זה עושים רק הסטודנטים.ות בהתמחות
יחסי ישראל והאיחוד האירופי	כתיבת נייר מדיניות בשלבים:	- קו"ח*
- היסטורי	- נייר מידע	- לינקדין*
- עכשווי	- נייר מדיניות	- 120 שעות התמחות
- בילטרלי (משפטי, כלכלי, פוליטי וכד')	- פוסטר	- 2 דו"חות התמחות
- מולטילטרלי (EMP, UFM, ENP)		- שיחות ליווי לאורך ההתמחות
		* מומלץ גם לתלמידי הסדנה

חובות הסטודנט. ית ושיטת קביעת הציון:

חובות אלו חלות גם בקורס ההתמחות וגם בקורס הסדנה, להוציא מטלה מס' 6 - ההתמחות.

מטלה	פירוט לגבי המטלה ופיתוח כישורים רכים	% מציון
	קריאת מקורות החובה של הקורס שינתנו בחלק מהשיעורים. בחלקה השני של הסדנה המקורות יותאמו לפי נושאי המפגשים והדוברים. ות בהם, ולא בהכרח ילקחו מרשימת הקריאה.	ללא ציון
	נוכחות: 80% במפגשים העיוניים, 100% ביום המרוכז בירושלים שאמור להתקיים בסוף חופשת הסמסטר, 100% בהרצאות אורח. ת. (למעט היעדרויות מוצדקות ומאושרות, בתיאום מראש).	חיסורים לא מוצדקים יורידו ציון
השתתפות פעילה ותורמת	לפי שיקול דעת המרצה	עד 5 נק' בונס
1. הגשת קו"ח + הערכת עמיתים. ות 2. פרופיל לינקדין	קו"ח: שיווק עצמי, כושר שכנוע, תקשורת בכתב לינקדין: אוריינות דיגיטלית במדיות חדשות, יוזמתיות ופרואקטיביות, כושר שכנוע, תקשורת בכתב ובעל-פה, שיווק עצמי	ללא ציון
3. נייר מדיניות – שלבי המטלה		
א. נייר מידע	עד 3 עמודים (1500 מילים). עבודת צוות, למידה עצמאית, יוזמתיות ופרואקטיביות, תקשורת בכתב, חשיבה ביקורתית, ניהול זמן ותיעדוף משימות	ללא ציון (מבוא לנייר המדיניות)
ב. נייר מדיניות ג. פוסטר דיגיטלי	נייר המדיניות יהיה באורך של כ-4000 מילים (לעבודה בזוג) עמוד מעוצב. הגשת הפוסטר היא תנאי לקבלת ציון על נייר המדיניות. יצירתיות, פתרון בעיות מורכבות וקבלת החלטות, עבודת צוות, למידה עצמאית, יוזמתיות ופרואקטיביות, כושר ניתוח ושכנוע, תקשורת בכתב ובעל-פה, אוריינות דיגיטלית במדיות חדשות, אינטליגנציה פוליטית-חברתית, גמישות מחשבתית, חשיבה ביקורתית, ניהול זמן ותיעדוף משימות	80% בקורס ההתמחות 100% בקורס הסדנה
6. התמחות (רלבנטי לקורס ההתמחות בלבד)	חיזוק ה'מסוגלות התעסוקתית' שלך ע"י התנסות במקום עבודה המאפשר יישום כישורים 'קשים' לצד פיתוח וחיזוק כישורים 'רכים', היכרות עם מקומות תעסוקה בתחום, יצירת קשרים, קבלת המלצה, תוספת מרשימה לקו"ח (לעיתים אף קבלת הצעת עבודה) ועוד	20% בקורס ההתמחות

תכנית הקורס וקריאה מומלצת

מטבעה של כל תכנית שהיא כפופה לשינויים ויש לעקוב אחר הודעות הנמסרות בכיתה, באמצעות moodle או במזכירות המחלקה. התכנית להלן מפרטת את המקורות הנדרשים לקריאה לפני כל שיעור, וכן המלצות קריאה למקורות נוספים בכל אחד מנושאי הקורס.

כאמור, תכנית המפגשים תפורסם בנפרד. יש לעקוב אחר הודעות ב-moodle ובתיבת הדוא"ל שלך באוניברסיטה.

תכנית הקורס

4.....	אקטואליה – יחסי ישראל – האיחוד האירופי במלחמת עזה	4.....
1.....	מפגש ראשון – מבוא לקורס ולהתמחות	4.....
2.....	"מסוגלות תעסוקתית": על מיעוט הקשר שבין האקדמיה לעולם	5.....
3.....	כתיבת נייר מדיניות:	6.....
4.....	יחסי ישראל אירופה והאיחוד האירופי – המסלול הביטחוני והדיסוננס הקוגניטיבי	7.....
5.....	היחסים בראי ההיסטוריה	8.....
6.....	יחסי ישראל - האיחוד האירופי – המסלול המולטילטרלי:	8.....
7.....	הזיקה (לינקג') בין הכלכלי לפוליטי	9.....
8.....	ההסכמים השונים: השמיים הם הגבול?	10.....
9.....	סוגיות שונות שהיו על סדר היום בשנים האחרונות	10.....
10.....	מקורות נוספים:	11.....

אקטואליה – יחסי ישראל – האיחוד האירופי במלחמת עזה

(יתעדכן במהלך השנה במוודל/בשליחת חומרים בדוא"ל)

📖 יוליה לרנר שניר, מינהל סחר חוץ (2024) "סקירה כלכלית האיחוד האירופי".

[Von der Leyen splits neighbourhood policy](#), tasks Šuica with migration deals and Middle East strategy, EuroNews, 18 September 2024.

מאיה שיאון צדקיהו ועזריאל ברמנט (2024), [תגובת אירופה למלחמה בעזה: יכולותיה ושאלת היותה שחקנית](#), עדכן אסטרטגי, המכון למחקרי בטחון לאומי ([למאמר באנגלית ראו כאן](#)).

מאיה שיאון צדקיהו (2025) "מהוללות, מקוללות ורציונליות: השלכות מלחמת "חרבות ברזל" על יחסי ישראל-אירופה", המרחב הציבורי, אוניברסיטת תל-אביב (forthcoming).

Martin Konečný (2024), "[The EU's Response to the Gaza War Is a Tale of Contradiction and Division](#)," The Cairo Review of Global Affairs, Spring.

1. מפגש ראשון – מבוא לקורס ולהתמחות

זהו קורס ייחודי שהדגש בו הוא על החיבור בין האקדמיה לבין עולם העבודה ושיפור ה"מסוגלות התעסוקתית" שלך. לכן במפגש הראשון אתמקד בהסבר דרישות הקורס וההתמחות, בסקירת אפשרויות ההתמחות, בשיח על מה נדרש ממך כסטודנטית בקורס ובהתמחות. נעבור על השלב הראשון של בחירה

במקום התמחות, יצירת קשר עם החונכת, שליחת קו"ח, קביעת פגישה, הכנות לראיון ההתמחות וכיוצ"ב.

📖 Sharon Pardo, Hila Zahavi (2022), "[The Rubik's Cube of Israeli-European Union Relations](#)," in: Routledge Handbook on Contemporary Israel, Routledge, Ch. 19, pp. 197-20 (בתיקית חומרי קריאה במוודל).

2. "מסוגלות תעסוקתית": על מיעוט הקשר שבין האקדמיה לעולם

בתחילת הסמסטר יתקיים מפגש עם יועצת קריירה – בניית קו"ח וראיון עבודה (בהמשך יהיה שיעור על בניית פרופיל לינקדין).

מטלת קו"ח + הערכת עמיתים:

1. בואי עם קו"ח שלך לסדנה. תוכלי לעבוד עליהם תוך כדי הסדנה.
2. לאחר הסדנה, הגשי קורות חיים (1 עמוד מקסימום). שימי לב להגישם למטלת הערכת עמיתים. (ולא לתיבת הגשת קו"ח מתוקנים). ניתן להתאים את קו"ח שלך למקום ההתמחות בעדיפות ראשונה (בבניית הקו"ח ניתן גם להעזר במדריכים למטה).
3. הערכת עמיתים: קו"ח שלך יוערכו ע"י עמיתה בקורס, ואתה תעריכי קו"ח של עמיתה בקורס. ההערכה מאפשרת רפלקציה עצמית על קו"ח שלך ולמידה מעמיתה, ותרגול משוב בונה.
4. בסיום ההערכה תקבלי את המשוב מהעמיתה. עליך לתקן את קו"ח שלך (להחליט אילו תיקונים לקבל ואילו לא), ולהגיש את קו"ח בגרסתם המתוקנת במוודל.

מדריכים לכתובת קורות חיים:

[איך כותבים קורות חיים?](#) שירות התעסוקה

"איך לכתוב קורות חיים?" All Jobs

ראו את [ההדרכה של רונית מילר, מרצה לניהול וקריירה, מכללת ספיר. שודר ב"כאן 9](#) (דק')

קורס קמפוס IL - [LinkedIn](#) (לינקדאין) – למציאת עבודה וניהול קריירה
[הכנה לראיון עבודה: דרכים להצלחה](#)

לאחר סדנת הלינקדין -

הגשה: פרופיל לינקדין – הכנסי את הקישורית ללינקדין שלך [בטופס שבקישורית זו](#). רצוי להתחבר לסטודנטים. ואת האחרים בקורס, ומוזמנים גם להתחבר אלי.

[Do universities teach students to think critically?](#), Tom Williams, The Higher Education, September 6, 2022.

Chiara Succi & Magali Canovi (2019), "[Soft skills to enhance graduate employability: comparing students and employers' perceptions](#)," Studies in Higher Education, (12 p.).

📖 - המלצת קריאה: תמר אלמוג ועוז אלמוג (2020) כל שקרי האקדמיה: מה התקלקל במוודל האוניברסיטאי ומה יחליף אותו, עמ' 296-315 (על הנתק בין תוכניות הלימודים לצורכי החברה ושוק העבודה).

- מהם הכישורים הרכים החזקים שלך? ומה החלשים? על אילו כישורים היית רוצה לעבוד ולשפר? קורס און-ליין של "קמפוס IL" – [קורס כישורי עבודה רלוונטיים בעולם העבודה המשתנה](#). בסופו תקבלו מפת כישורים רכים וטיפים כיצד לשפר אותם.
- "[למידה והוראה מקדמות תעסוקה](#)": תקוה ישראלית באקדמיה ותכניות ההתמחות של אלומה, ספטמבר 2020.
- אבי לב (2016), "[נייר עמדה: בונים את הגשר מהשכלה לתעסוקה](#)" - נייר עמדה בנושא התמחויות בישראל, תכנית "הדבר הבא", עמותת אלומה.

3. כתיבת נייר מדיניות:

 מדריך הקורס לכתיבת נייר המדיניות – יישום בשלבים שונים במטלה:

יגיל לוי (2023), לכתוב נייר מדיניות, האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 9-104 (מהו נייר מדיניות; הגדרת הבעיה; הצגת המטרות; ניסוח הקריטריונים; זיהוי החלופות; ניתוח החלופות; גיבוש ההמלצה; כתיבת הסיכום; הצגת הממצאים). (סרוק במוודל בתיקית נייר מדיניות)

ניתן להעזר גם ב: [כתיבת מסמכי מדיניות – מדריך לכותב](#), נציבות שירות המדינה, אגף תורה וניהול ידע, בייחוד עמ' 11-21.

רשות האסדרה (2023), המדריך הממשלתי לגיבוש רגולציה, [בקישורית כאן](#). ראו עמ' 18-31 (שלב 1: ניתוח הבעיה, שלב 2: הגדרת מטרות, שלב 3: למידה מהעולם, שלב 4: גיבוש חלופות, שלב 5: ניתוח והשוואה של חלופות, שלב 6: עיצוב החלופה הנבחרת, שלב 7: הגדרת יעדים וקריטריונים).

דוגמאות לניירות מדיניות באתר הקורס במוודל.

דפי חשיבה ומיפוי של המשחקייה לתכנון מדיניות, משרד רה"מ

[המפתח לזיהוי בעיה](#): אז מה בעצם הבעיה לזהות בעיה?

זיהוי בעיה אמנם נראה אינטואיטיבי, אבל הוא לא טריוויאלי. המפתח לזיהוי בעיה יסייע לך להגדיר את בעיית המדיניות ולאסוף נתונים על עוצמתה ועל הקשר הסיבתי שגורם לה. פיתוח: הכלי פותח במסגרת תוכנית המאסדרים להכשרת רגולטורים ויועצים משפטיים. במסגרת התוכנית פותחו כלים חדשניים ומיומנויות של רגולציה חכמה.

[מפת בעלי עניין](#): סיוע בניהול נכון של היחסים עם בעלי העניין בפרויקט. מי הם בעלי העניין בפרויקט שלנו? ובאיזה אופן כדאי שיהיו מעורבים בפרויקט? באמצעות עזר זה נוכל למפות את בעלי העניין הרלוונטיים ולזהות את אופן ההתנהלות הרצוי מול בעלי עניין מסוגים שונים.

[מפת כלבים וכוכבים](#): כלי לתעדוף משימות בהתאם לבחינת מידת ההשקעה הנדרשת לעומת התועלת הצפויה מרגישים שאתם משקיעים הרבה במשימה ומשיגים תוצאות מועטות? אולי כדאי לחשוב עליהן מחדש. העזר יסייע לנו לגבש את תמונת המצב של המשימות שלנו, להבין את מידת התועלת הצפויה אל מול ההשקעה בהן, ולבצע התאמות עפ"י סדר העדיפויות שלנו.

[מסע לקוח](#): חשיבה על תהליך או שירות מנקודת המבט של הלקוח או משתמש הקצה בתהליכים רבים שאנו מובילים ישנם משתמשי קצה שאותם תהליך נועד לשרת, אבל אנחנו לא תמיד מצליחים לחשוב על כולם או להבין איך זה באמת מרגיש. באמצעות העזר נוכל להפנות את תשומת הלב לסוגי הלקוחות השונים שלנו, לחוויה שלהם עפ"י השלבים השונים בתהליך, לזהות את נקודות התורפה ולגזור משימות לשיפור בהתאם.

4. יחסי ישראל אירופה והאיחוד האירופי – המסלול הבילטרלי והדיסוננס הקוגניטיבי

 Guy Harpaz and Asaf Shamis (2010), "Normative Europe and the State of Israel: An Illegitimate Eurotopia?", *Journal of Common Market Studies*, 48(3), 579-616 (read especially part III of the article).

 Guy Harpaz and Gadi Heimann (2016), "[Sixty Years of EU - Israeli Trade Relations: The Expectation – Delivery Gap](#)", *Journal of World Trade*, 50(3), 447-474.

Alfred Tovias (2021), "[EU Foreign Policy on the Israeli–Palestinian Conflict: A Reevaluation](#)," *Israel Journal of Foreign Affairs*, 15 (2), 201-216.

 מאיה שיאון צדקיהו (2021), "[העשור האבוד: יחסי ישראל והאיחוד האירופי 2010-2020](#)", אוקטובר, מכון מיתווים (בקיטורית ובתיקית חומרי קריאה במוודל).

 מיוראל אסבורג ונמרוד גורן (עורכים) (2020), [מפולגים ומפלגים: אירופה, ישראל וקידום שלום ישראלי – פלסטיני](#), מכון מיתווים, PAX, SWP. ← קראו (א) את הפרק של אייל רונן יחד עם נמרוד גורן, "מדיניות מפלגת: מדיניות החוץ של ישראל כלפי האיחוד האירופי והמדינות החברות בו," עמ' 13-22, וכן ← (ב) את הפרק של מיוראל אסבורג "שיתוק פוליטי: השפעת המחלוקות באיחוד האירופי על תפקידו בסכסוך הישראלי-פלסטיני," עמ' 23-34.

חומרים רלוונטיים לשנים 2022-2023:

[העמדה המשותפת של האיחוד האירופי לקראת כינוס מועצת האסוציאציה בין ישראל לאיחוד האירופי. 3 באוקטובר 2022.](#)

Pardo, Sharon and Joel Peters (2010), *Uneasy Neighbors: Israel and the European Union*, Plymouth: Lexington Books, 2010, chapter 1, pp. 5-26.

Toby Green and Jonathan Rynhold (2018), "[Europe and Israel: Between Conflict and Cooperation](#)", *Survival*. Vol. 60, No. 4. pp. 91-112 (in moodle).

Rafaella Del Sarto (2014), "Israel and the European Union: Between Rhetoric and Reality." in: *Israel and the World Powers: Diplomatic Alliances and International Relations beyond the Middle East*, ed. Shindler, Colin (London : I.B. Tauris), chapter 7, 16 pp.

Müller, P. (2016), "The revised European Neighbourhood policy and the EU's comprehensive approach towards the Israeli–Palestinian conflict: Not so new, after all", in D. Bouris and T. Schumacher (eds), *The Revised European Neighbourhood Policy: Continuity and Change in EU Foreign Policy*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Cariline B. Glick, 11 December, 2017, "[Our World: Europe's War Against the Jewish State](#)", *The Jerusalem Post*.

Emanuele Giaufret, 24 December 2017, "[The Real Story of the EU-Israel Friendship](#)," *The Jerusalem Post*.

5. היחסים בראי ההיסטוריה

שביט, יעקב ויהודה ריינהרץ, אירופה המהוללת והמקוללת, תל-אביב: עם עובד, 2006, "פתח דבר ומבוא", עמ' 11, 14-24.

גדי היימן וליאור הרמן (2024), אודיסיאה דיפלומטית: לידתם של היחסים המיוחדים עם אירופה - 1957-1970 "ירושלים, מאגנס, האוניברסיטה העברית. ([גירסה אלקטרונית לספר \[אוני' ת"א\]](#)). עמ' 1-10.

אודי מנור (2016) יגאל אלון: ביוגרפיה פוליטית 1949-1980, פרק 10 "כיבוש אירופה", עמ' 346-361.

6. יחסי ישראל - האיחוד האירופי – המסלול המולטילטרלי:

- תהליך ברצלונה והסכם ההתאגדות (Euro-Mediterranean Policy, EMP);
- מדיניות השכנות ותכנית הפעולה / Partnership Priorities (European Union) ;(Neighbourhood Policy, ENP
- האיחוד למען הים התיכון (Union for the Mediterranean, UFM)

 Jan Wouters and Michal Ovádek (2020), "[Bilateral cooperation between the European Union and Mediterranean countries](#): an introduction to the institutional framework and key issues," In book: Bilateral Relations in the Mediterranean pp.109-139.

 Sammy Ravel (2016), "[European Neighborhood Policy in the Middle East](#): The Test for Reality", Israel Journal of Foreign Affairs, 1-10.

Katarzyna SIDŁO, Emmanuel COHEN-HADRIA et.al. (2022), "[A new agenda for the Mediterranean: Are the EU tools and means of action up to its ambitions?](#)" Study Requested by the AFET (Foreign Affairs) Committee of the European Parliament.

[סרטון] [ראיון עם נציב השכנות](#), אוליבר ורהיי, יוני 2020 עם AJC Advocacy Anywhere (1 שעה).

אופיר וינטר (2020), "[חצי יובל לתהליך ברצלונה](#): האם החזון הים תיכוני אכן התממש?" המכון למחקרי בטחון לאומי, נובמבר. [מיקוד על UFM].

Pardo, Sharon and Joel Peters (2010), Uneasy Neighbors: Israel and the European Union, Plymouth: Lexington Books, 2010, chapter 2, pp. 27-46.

Tobias Schumacher (2020), "[The EU and its Neighbourhood](#): The Politics of Muddling Through," Journal of Common Market Studies, 58, 187-201 [2015-19 דגש על רפורמה].

Nicole Koenig (2016), "[Taking the European Neighbourhood Policy Beyond the Conception-Performance Gap](#)", the Jacques Delors Institut – Berlin.

Mark Furness and Isabel Schaefer (2015), "[The 2015 ENP Review: More Realism, Less Ambition](#)", The Current Column (1 page).

Wolfgang Koeth (2014) "[The 'Deep and Comprehensive Free Trade Agreements': an Appropriate Response by the EU to the Challenges in its Neighbourhood?](#)" EIPA Maastricht.

[Regional Integration in the Union for the Mediterranean – Progress Report](#) (2021), OECD research about the Euro-Mediterranean regional integration.

Luigi Scazzieri (2021), "[Europe and the transition to a post-American Middle East](#)," 5 November.

Christos Kourtellis (2022), "[A quarter-century of studying Euro-Mediterranean relations](#): A systematic literature review," Mediterranean Politics.

7. הזיקה (לינקג') בין הכלכלי לפוליטי

Karolina Zielinska (2023) [Politics Prevails – Israel's Trade Relations with the European Union](#), OSW Commentary 527, August.

Persson, Andres (2018), EU Differentiation as a case of Normative Power Europe in the Israel-Palestinian Conflict, Journal of European Integration, 40(2), 193-208.

 מיוריאל אסבורג ונמרוד גורן (עורכים) (2020), [מפולגים ומפלגים: אירופה, ישראל וקידום שלום ישראלי – פלסטיני](#), קיראו את: אייל רונן יחד עם נמרוד גורן, "מדיניות מפלגת: מדיניות החוץ של ישראל כלפי האיחוד האירופי והמדינות החברות בו," עמ' 13-22.

 נלי מונין (תשע"ה 2015), "משלילת הטבות מס לשלילת מענקי מחקר: הנסגרת על ישראל" מלכודת הדבש "האירופית?" 175-188, 199-209 (אין צורך להכנס לפרשנות המשפטית בעמ' 188-199 לעומק).

Krassimir Y. Nikolov (2017), "Partnership after peace? An optimist's view on the EU's future special and privileged relations with the States of Israel and Palestine," Diplomacy Journal, Ministry of Foreign Affairs, Bulgaria, 228-268.

Krassimir Y. Nikolov (2014), Ashton's second hat: The EU Funding Guidelines on Israel as a Post-Lisbon Instrument of European Foreign Policy Making," Diplomacy Journal, Ministry of Foreign Affairs, Bulgaria, 167-188.

Beth Oppenheim (2020) "[Can Europe overcome its paralysis on Israel and Palestine?](#)" Center for European Reform, February.

Hugh Lovatt and Mattia Toaldo (2015) "[EU Differentiation and Israeli Settlements](#)," European Council on Foreign Relations.

Bertrand-Sanz, Agnes *et al.* (2012) "[EU-Israel Relations: Promoting and Ensuring Respect for International Law](#)," Euro-Mediterranean Human Rights Network, Brussels, February (61 p.)

עודד ערן (מאי 2009), "יחסי ישראל והאיחוד האירופי: צעד קדימה, שניים אחורה", עדכן אסטרטגי, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 12(1), 51-59.

מאיה שיאון – צדקיהו עם שירה הירש (2020), "[מדיניות הבידול בין ישראל הריבונית לשטחים שונה מהותית מתנועת החרם](#)", מכון מיתווים.

8. הדרך קדימה (?)

מאיה שיאון צדקיהו (2022), "[הסכם מסגרת מסוג Partnership Priorities עם האיחוד האירופי](#)", מכון מיתווים, אוקטובר.

מאיה שיאון צדקיהו (2022), "[משמעות כינוסה של מועצת ההתאגדות \(אסוציאציה\) בין ישראל לאיחוד האירופי](#)", מכון מיתווים, יולי.

Haim Regev, [Time for a new momentum to EU-Israel relations](#), Euractive, 5.10.2022.

9. ההסכמים השונים: השמיים הם הגבול?

ריבוי הסכמים פרגמטיים אנקדוטליים לצד העדר מבט אסטרטגי כולל מכיוונה של ישראל

נלי מונין (2003), האיחוד האירופי וישראל: תמונת מצב, משרד האוצר, פרק י"א "הסכם האסוציאציה בין ישראל והאיחוד האירופי – תכנון והפוטנציאל למיצוי", עמ' 195-217.

 Dror, Yehezkel and Sharon Pardo (2006), "Approaches and Principles for an Israeli Grand Strategy towards the European Union," European Foreign Affairs Review, 11, no. 1, 17-44.

Tovias, Alfred (2003), "Mapping Israel's Policy Options Regarding its Future Institutionalized relations with the European Union," Working Paper No. 3, CEPS Middle East & Euro-Med Project, January.

10. סוגיות שונות שהיו על סדר היום בשנים האחרונות

Natalia Chaban, Alister Miskimmon & Ben O'Loughlin (2019), "[Understanding EU crisis diplomacy in the European neighbourhood](#): strategic narratives and perceptions of the EU in Ukraine, Israel and Palestine," European Security, 28:3, 235-250.

שושנה סולומון (2021), "[דוח מיוחד](#): ישראל רחוקה מלממש את פוטנציאל ההשקעות מאירופה", זמן ישראל, 1 פברואר.

Hugh Lovatt (2020) "[The End of Oslo](#): A New European Strategy on Israel – Palestine," European Council of Foreign Relations, December, pp. 1-25.

- נמרוד גורן (2020), "[חלון הזדמנויות ביחסי ישראל-אירופה נפתח, האם נדע לנצל זאת?](#)" מיתווים.
- מאיה שיאון – צדקיהו (2020) "[התגובות מאירופה לכוונות הסיפוח של ישראל](#)", מאי, מכון מיתווים.
- מאיה שיאון – צדקיהו (2020) "[הסכמי הנורמליזציה לא הועילו לשינוי ביחסים עם האיחוד האירופי](#)", דצמבר, מכון מיתווים.
- Nathalie Tocci (2020) "[Framing an EU Response to Israel's Annexation of the West Bank](#)," IAI.
- [האיחוד האירופי בעידן של תהפוכות: מגמות, אתגרים ומשמעויות לישראל](#) (אוסף מאמרים), עורכים יותם רוזנר ועדי קנטור, מזכר 175, המכון למחקרי ביטחון לאומי, תל אביב, מאי 2018.
- Raffaella Del Sarto A. (2019), "[Stuck in the Logic of Oslo: Europe and the Israeli-Palestinian Conflict](#)," Middle East Journal, Vol. 73, No. 3, Autumn.
- Sharon Pardo and Neve Gordon (2018), "Euroscepticism as an Instrument of Foreign Policy," Middle East Critique.
- Guy Harpaz (2020), "[Mandatory Labeling of Origin of Products](#) from Territories Occupied by Israel and the Weight of Public International Law: Psagot," Common Market Law Review, 57 (5), 1585-1608.
- Guy Harpaz (2018), "The Front Polisario Verdict and the Gap Between the EU's Trade Treatment of Western Sahara and Its Treatment of the Occupied Palestinian Territories", Journal of World Trade 52, no. 4, 619–642.
- Neve Gordon and Sharon Pardo (2015), "The European Union and Israel's Occupation: Using Technical Customs Rules as Instruments of Foreign Policy," The Middle East Journal, 69 (1), 74-90.
- Raffaella Del Sarto, ed. (2015), *Fragmented Borders, Interdependence and External Relations: The Israel – Palestinian – European Union Triangle*, Palgrave Macmillan.
- Benedict J.A. Göbel (2016), "[The Israeli lobby for Research and Innovation in the European Union: An example of efficient cooperation in the European Neighbourhood?](#)" Bruges Political Research Papers, 49/2016 (40p).
- Patrick Müller and Peter Slominski (2016), "[The Role of Law in EU Foreign Policy-Making: Legal Integrity, Legal Spillover, and the EU Policy of Differentiation towards Israel](#)", Journal of Common Market Studies, 1-18.

11. מקורות נוספים:

HORIZON 2020 - [תכנית המו"פ האירופית יוצאת לדרך](#), ISERD (פרסום המנהלת הישראלית לתכנית המחקר ופיתוח האירופית).

- "הצטרפות ישראל לתכנית הורייזן 2020", ישיבת ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, 10 בפברואר 2014, [כאן](#).
- הורביץ, ניצן (2003), "כן מפוכח לאירופה", ארץ אחרת, גליון 18.
- הלר, מרק (2014), "חרם, משיכת השקעות וסנקציות: כיצד לסכל את האיום", המכון למחקרי ביטחון לאומי, גליון 516, 11 בפברואר.
- הרפז, גיא (2006), "מדיניות השכנות האירופית והשפעתה על מדינת ישראל", משפט ועסקים, 4, 431.
- הרפז, יוסי (2021), "[ישראלים עם אופציה](#): הביקוש לדרכון אירופי בישראל אזרחות כפולה כירושה משפחתית וכסמל סטטוס", מגמות, מ"ח (3-4), 626-655.
- מונין, נלי, האיחוד האירופי וישראל: תמונת מצב, משרד האוצר, 2003.
- מרוז יוחנן (2002), אירופה במערכת יחסי החוץ של המדינה, משרד החוץ, 50 השנים הראשונות (חלק ראשון), 329.
- ערן, עודד (מאי 2009), "[יחסי ישראל והאיחוד האירופי](#): צעד קדימה, שניים אחורה", עדכן אסטרטגי, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 12(1), 51-59.
- פרדו, שרון (2007), "אסטרטגיה חדשה ומבנה חדש לקהילות היהודיות באיחוד האירופי", כיוונים חדשים – כתב עת לציונות ויהדות, 15, ינואר.
- פרדו, שרון (2011), "[קרוב כל כך, רחוק כל כך](#): ישראל והאיחוד האירופי", זמנים, 114, 6.
- פרימור, אבי (2002), "ישראל והאיחוד האירופי", משרד החוץ, 50 השנים הראשונות (חלק ראשון), 340.
- פרלה, שלמה (2008), [אירופה ומדינת ישראל – הדיאלוג הטראגי](#), ישראל בשנת השישים, נתיב, 3 (122), סיון, תשס"ח, 79-89.
- פרלה, שלמה, "לרקוד עם ענקים-שורשי האינטגרציה האירופית במלאת יובל שנים להקמת השוק האירופי המשותף", נתיב, 3 (116) מאי-יוני 2007 סיון, תשס"ז.
- צימרמן, משה (1996), "בין אירו-פוריה לאירו-פוביה", בתוך צימרמן ווידנפלד (עורכים), מעבר לריבונות? האינטגרציה האירופית, אקדמון, ירושלים תשנ"ו, 21 – 33.
- קליבנסקי, מ. (1957), "[סחר החוץ הישראלי בשוק האירופי המשותף](#)", רבעון לכלכלה, נובמבר, עמ' 46-50.
- רום, מיכאל (תשנ"ט, 1998), בנתיב המדיניות המסחרית הבינלאומית של ישראל: העדיפויות והשוק האירופי המשותף, תל אביב: רמות – אוניברסיטת תל-אביב.
- רטיג עילי ועודד ערן (2018), "[סוגיות ביחסים הכלכליים בין ישראל לאירופה](#)", 139-144.
- רייך, אריה, "האיחוד האירופי", בתוך: רובי סיבל, המשפט הבינלאומי, מהדורה שנייה, 159.
- שביט, יעקב ויהודה ריינהרץ (2006), אירופה המהוללת והמקוללת, תל-אביב: עם עובד.

Ariely Gal, Hila Zahavi & Tal Hasdai-Rippa (2023), "[National identity as a cultural filter: External perceptions of the EU in Israel](#), *Journal of European Integration*," 45:6, 945-962.

Asseburg Muriel & Nimrod Goren (Eds) (2019) "[Divided and Divisive: Europeans, Israel and Israeli-Palestinian Peacemaking](#)," Mitvim, PAX, SWP.

Bicchi Federica & Benedetta Voltolini, Europe, the Green Line and the Issue of the Israeli-Palestinian Border: Closing the Gap between Discourse and Practice, 23:1 Geopolitics 124 (2017) (Hereinafter: Bicchi and Voltolini)

Börzel, Tanja A. & Vera van Hüllen (2014), "[One voice, one message, but conflicting goals](#): cohesiveness and consistency in the European Neighbourhood Policy," Journal of European Public Policy, 21(7), 1033-1049.

Bulut Aymat Esra, Ed. (2010), European Involvement in the Arab-Israeli Conflict, Chaillot Papers, December, Institute for Security Studies (EUISS).

Cardwell, Paul James (2012), "[Euromed, European Neighbourhood Policy and the Union for the Mediterranean](#): Overlapping Policy Frames in the EU's Governance of the Mediterranean," Journal of Common Market Studies, 49(2), 219-41.

Dachs, Gisela and Joel Peters (2006), "Israel and Europe, the Troubled Relationship: Between Perceptions and Reality," Discussion Paper, The Centre for the Study of European Politics and Society, Israel: Ben Gurion University.

Del Sarto Raffaella A. (2019), "[Stuck in the Logic of Oslo](#): Europe and the Israeli-Palestinian Conflict," Middle East Journal, Vol. 73, No. 3, Autumn.

Del Sarto, Raffaella (2007), "[Wording and Meaning\(s\)](#): EU-Israeli Political Cooperation according to the ENP Action Plan" Mediterranean Politics, 11(1), 62.

Del Sarto, Raffaella (2011), "[Plus ça change...? Israel, the EU and the Union for the Mediterranean](#)," Mediterranean Politics 16(1): 117-153.

Dieckhoff Alian, The European Union and the Israeli-Palestinian Conflict, 16 Inroads 52, 60-61 (2005)

du Plessix Caroline, (2011) "The European Union and Israel," Bulletin du Centre de recherche français Jerusalem. URL : <http://journals.openedition.org/bcrfj/6675>.

Gordon Neve and Sharon Pardo (2015), "[The European Union and Israel's Occupation](#): Using Technical Customs Rules as Instruments of Foreign Policy," The Middle East Journal, 69, Number 1, Winter, pp.74-90.

Gordon, Neve and Sharon Pardo (2014), "[Normative Power Europe and the Power of the Local](#)," Journal of Common Market Studies. 53 (2), 416-427.

Greene Toby & Jonathan Rynhold (2018), "[Europe and Israel: Between Conflict and Cooperation](#)," Survival, 60:4, 91-112.

Harpaz Guy (2012), "[The Dispute over the Sovereignty of Jerusalem](#): EU Policies and the Search for Internal Legal Coherence and Consistency with International Law," European Foreign Affairs Review, 17(3).

Harpaz Guy (2017), "[The EU's New Approach To the Two-State Solution](#) in the Israeli-Palestinian Conflict: A Paradigm Shift or PR Exercise?" Leiden Journal of International Law, 30 (3), pp. 603-628.

Harpaz Guy (2018), "[The Front Polisario Verdict](#) and the Gap Between the EU's Trade Treatment of Western Sahara and Its Treatment of the Occupied Palestinian Territories," *Journal of World Trade*, 52 (4), 619–642.

Harpaz Guy and Asaf Shamis (2010), "[Normative Europe and the State of Israel: An Illegitimate Eurotopia?](#)", *Journal of Common Market Studies*, 48(3), 579-616;

Harpaz Guy and Eyal Rubinson (2010), "The Interface between Trade, Law and Politics and the Erosion of Normative Power Europe: Comment on Brita," *European Law Review*, 35 (4), 551-570.

Harpaz, Guy (2007), "Normative Power Europe and the Problem of Legitimacy Deficit: An Israeli Perspective," *European Foreign Affairs Review*, 12, 89-112.

Harpaz, Guy (2015), "[The EU Funding of Israeli Non-governmental Human Rights Organizations](#): When EU External Governance Meets a Domestic Counter-Strategy," *European Foreign Affairs Review*, 20(2), 207-225.

Herman, Lior (2006), "An Action Plan or a Plan for Action: Israel and the European Neighbourhood Policy," *Mediterranean Politics*, Vol. 11 (3), pp. 371-394.

Kney-Tal, Harry (2006), "Israel and Europe," in: *Europe and the Middle East, The BESA Colloquia on Strategy and Diplomacy*, 19, Bar Ilan University, 53-59.

Levy Aviad (2019), "[Understanding international Schadenfreude](#): the pains of Europe as a protective shield of the Israeli self-perception," *Journal of International Relations and Development*.

Magen, Amichai (2012), "[Israel and the Many Pathways of Diffusion](#)," *West European Politics*, 35(1), 98-116.

Müller Patrick and Peter Slominski (2016), "[The Role of Law in EU Foreign Policy-making](#): Legal Integrity, Legal Spillover, and the EU Policy of Differentiation towards Israel," *Journal of Common Market Studies*, 55 (4).

Müller Patrick & Peter Slominski (2018), "[Legal framing and the EU's external relations](#): how NGOs shaped the negotiations for an Israel-Europol cooperation agreement," *Journal of European Public Policy*.

Munin, Nellie, "Israel-EU Trade Relations: Prospects for the Future Towards a Free Trade Area in Services".

Musu Costanza (2010) *European Union Policy Towards the Arab-Israeli Peace Process*, Palgrave Macmillan.

Navon, Emmanuel (2003), "EU and Israel: An Historical Perspective (1973-1993)," in the *Annual Israeli Association Newsletter*, issue 10, pp.15-19.

Oliveira Martins Bruno (2016), "[Interpreting EU-Israel relations](#): a contextual analysis of the EU's Special Privileged Partnership proposal," *Cambridge Review of International Affairs*, 29:1, 151-170.

Pardo Sharon & Neve Gordon (2018), "[Euroscepticism as an Instrument of Foreign Policy](#)," Middle East Critique.

Pardo, Sharon (2009), "[Going West: Guidelines for Israel's. Integration into the European Union](#)," Israel Journal of Foreign Affairs, 111(2), 51-62.

Pardo, Sharon (2013), "[The Year that Israel Considered Joining the European Economic Community](#)," Journal of Common Market Studies, 51(5), 901-915.

Pardo, Sharon (2014), "Views from the Neighbourhood: Israel", in N. Chaban and M. Holland (eds), Communicating Europe in Times of Crisis: External Perceptions of the European Union, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Pardo, Sharon and Joel Peters (2010), Uneasy Neighbors: Israel and the European Union, Plymouth: Lexington Books.

Persson Anders (2020), EU Diplomacy and the Israeli – Arab Conflict: 1967-2019, Edinburgh University Press.

Persson Andres, More Important Than Other Conflicts: The Uniqueness of the Israeli–Palestinian Conflict in EC/EU Discourse, in Palestine and Rule of Power: Middle East Today 131 (Alaa Tartir and Timothy Seidel eds., Palgrave Macmillan, 2019)

Persson Andres, Shaping Discourse and Setting Examples: Normative Power Europe can Work in the Israeli–Palestinian Conflict, 55:6 J. Common Mkt Stud. 1415 (2017);

Peters Joel, Europe and the Israel–Palestinian Peace Process: The Urgency of Now, 19:3 Eur. Sec. 511 (2010);

Reich Arie (2015), "[The European Neighbourhood Policy and Israel: Achievements and Disappointments](#)," Journal of World Trade, 49 (4).

Robinson, Eyal (2010), "[More than Kin, Less than Kind: The Status of Occupied Territories under the European Union's Bilateral Trade Agreements](#)" The European Forum Working Paper Series, November.

Scarpetta Vincenzo and Pawel Swidlicki (2011), "The EU and the Mediterranean: Good Neighbours?" June.

Shamis, Asaf and Guy Harpaz (2007), "Café Europa: Contemporary Europe in Israeli Public Discourse – A Linguistic Constructivist Perspective," The Israeli association for the study of European integration, working paper 3/07.

Tocci Nathalie (2009), "[Firm in Rhetoric, Compromising in Reality](#): The EU in the Israeli–Palestinian Conflict," Ethnopolitics, 8:3-4, 387-401.

Tovias, Alfred (2003), "[Mapping Israel's Policy Options Regarding its Future Institutionalized relations with the European Union](#)," Working Paper No. 3, CEPS Middle East & Euro-Med Project, January.

Tovias, Alfred (2007), "Spontaneous vs. Legal Approximation: The Europeanization of Israel," *European Journal of Law Reform*, 3.

Tovias, Alfred and Refaella Del Sarto (2001), "[Caught Between Europe and the Orient: Israel and the ENP](#)," *The International Spectator*, 36(4), 91.